

การศึกษาเรื่องการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่โครงการจัดสรรพื้นที่ทำกินแก่ชนเผ่าลีซูของ โครงการสถานีสาริตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม ตามพระราชดำริบ้านแปกแซม อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษาทางสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสาเหตุของการเข้าไป และสาเหตุของการไม่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จัดสรร เพื่อศึกษาเหตุผลและรายละเอียดของการเข้าไปใช้และไม่เข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำกินของ โครงการฯ ของครัวเรือนชนเผ่าลีซูบ้านแปกแซม และเพื่อหาแนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของโครงการจัดสรรพื้นที่ทำกินแก่ชนเผ่าลีซูบ้านแปกแซม บนพื้นฐานการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการทำ Focus Groups กับชาวบ้านกลุ่มที่เข้าไปใช้ และกลุ่มที่ไม่เข้าไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในสถานีฯ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดสรรพื้นที่ทำกิน ทั้งนี้เพื่อทราบถึงปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามแบบอย่างของแนวคิดการพัฒนาภูมิสังคมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ผลการศึกษาเริ่มจากการศึกษาบริบทของชนเผ่าลีซูพบว่า วัฒนธรรมประเพณี การดำเนินชีวิต ตลอดจนการใช้พื้นที่เพาะปลูกในอดีต ซึ่งพบว่าชนเผ่าลีซูบ้านแปกแซมใช้พื้นที่เพาะปลูกแบบไร่หมุนเวียน โดยพื้นที่เลือกมีการใช้พิธีกรรมตามแบบชนเผ่าลีซูจากนั้นจึงบอกเล่ากับผู้เฒ่า หรือผู้ปกครองหมู่บ้านในอดีต โดยลักษณะการใช้พื้นที่เพาะปลูกในอดีตนั้นยังเป็นการเพาะปลูกแบบยังชีพ จนกระทั่งมีนายทุนเข้ามาส่งเสริมปลูกพืชเศรษฐกิจคือ มันฝรั่ง จึงมีการขยายพื้นที่ทำกิน เกิดการบุกรุกป่ามากขึ้น จนสภาพป่าถูกทำลายและสภาพของพื้นดินเสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก

ผลการศึกษาเหตุผลของการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จัดสรรพบว่า เป็นการเข้าไปใช้ประโยชน์เนื่องจากชาวบ้านไม่สามารถทำการเพาะปลูกยังพื้นที่ที่เคยทำได้ในอดีต เนื่องจากเจ้าหน้าที่โครงการปลูกป่าเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ป่าต้นน้ำ และการเข้าไปทำการเพาะปลูกในพื้นที่โครงการ ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ในการให้ความรู้และให้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก

ผลจากการศึกษาของการไม่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จัดสรร พบว่าพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรร ชาวบ้านเคยทำการเพาะปลูกแล้วได้ผลผลิตต่ำ พื้นที่อยู่ห่างแหล่งน้ำ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ถูกใช้ในอดีตจนสภาพพื้นดินเสื่อมโทรมไม่สามารถเพาะปลูกได้จึงถูกทิ้งร้างมาเป็นเวลานานก่อนนำมาจัดสรรให้ชาวบ้าน

การศึกษาแนวทางในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จัดสรรตามแนวทางการพัฒนาภูมิสังคม พบว่า ควรปรับปรุงพื้นที่ในโครงการให้มีความสมบูรณ์โดยมีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อให้เกิดการย่อยสลายของดินและเพิ่มธาตุอาหารในดิน ตลอดจนส่งเสริมการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อให้เกิดการเพิ่มธาตุอาหารในดิน ควรยึดถือการเลือกพื้นที่เพาะปลูกตามประเพณี วัฒนธรรมชนเผ่าลีซู โดยการเลือกพื้นที่ควรให้หารือร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการช่วยกันหาพื้นที่ที่เหมาะสมก่อนจัดสรรให้กับชาวบ้าน เพื่อป้องกันการบุกรุกป่าและชาวบ้านได้พื้นที่ที่ทำกินที่สมบูรณ์ทำให้ไม่ต้องย้ายที่ทำกิน อีกทั้งควรมีการจัดสรรน้ำในการทำการเกษตรให้กับพื้นที่ของโครงการ ซึ่งแนวทางในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จัดสรรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงหลักภูมิศาสตร์ และสังคมศาสตร์ของพื้นที่นั้นๆ

The purposes of the research were to study the reasons of using and not using this allocated land. Data were collected using unofficial interviewing and focus groups meeting with villagers who get benefit from the land, and station's staff who are related to this project in order to find out the the solution for the problems based on geosocial sustainable development recommendation.

The result of the data collection started from the studying of behavior, tradition, life style, and agriculture of the Lisu Tribe. In the past, the Lisu Tribe used the land for rotating cultivation and the cultivated land was chosen by Lisu ceremony. When the land had been chosen, an owner of the land must inform the village's elder. The cultivation was not enough to sustain the village. Later, outside merchants promoted a potato as an industrial crop to the villagers. As a result, the agriculture land was then rapidly expanded. Also, forest had been destroyed and damaged from chemical usage in potato cultivation.

The data from the focus group who still got benefit from the allocated land showed that their reason of continuing using the land was because they could find the new land. Their land was restricted by the project and was changed to the reforested land. Another reason from the villagers who were still using the allocated land was the support from the project in form of technology and agriculture input, such as seeds.

The data from the focus group of villagers who did not get benefit from the allocated land show that the reason of not using the land was because it produced low production due to the damage from previous commercial crop. In addition, location of the allocated land was not suitable because it was far from water source.

Recommendation based on geo-social sustainable development concept suggested that the quality of allocated land should be improved. This can be done by the use of organic fertilizers in order to increase the nutrients and also improved soil texture. In addition, using integrated cultivation will also create fertility and add more nutrients to the land. For the problem about not choosing cultivated land base on Lisu tradition, it is suggested that cooperation between the tribe's headman and the officers should be practiced in order to find proper lands for the tribe to cultivate. This will result in protecting the forest from being trespass. Moreover, there should have a good water management system for agriculture in the allocated land.